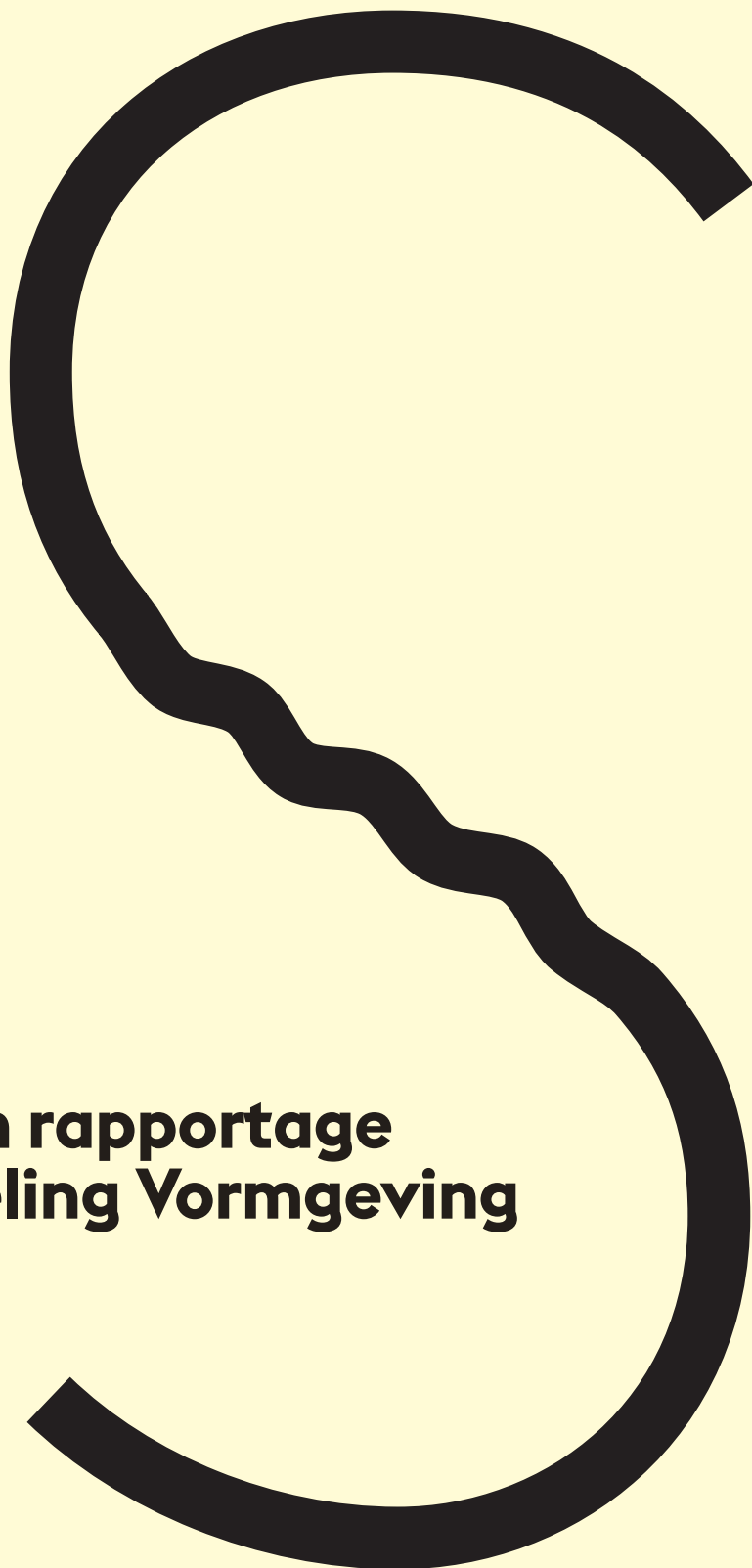
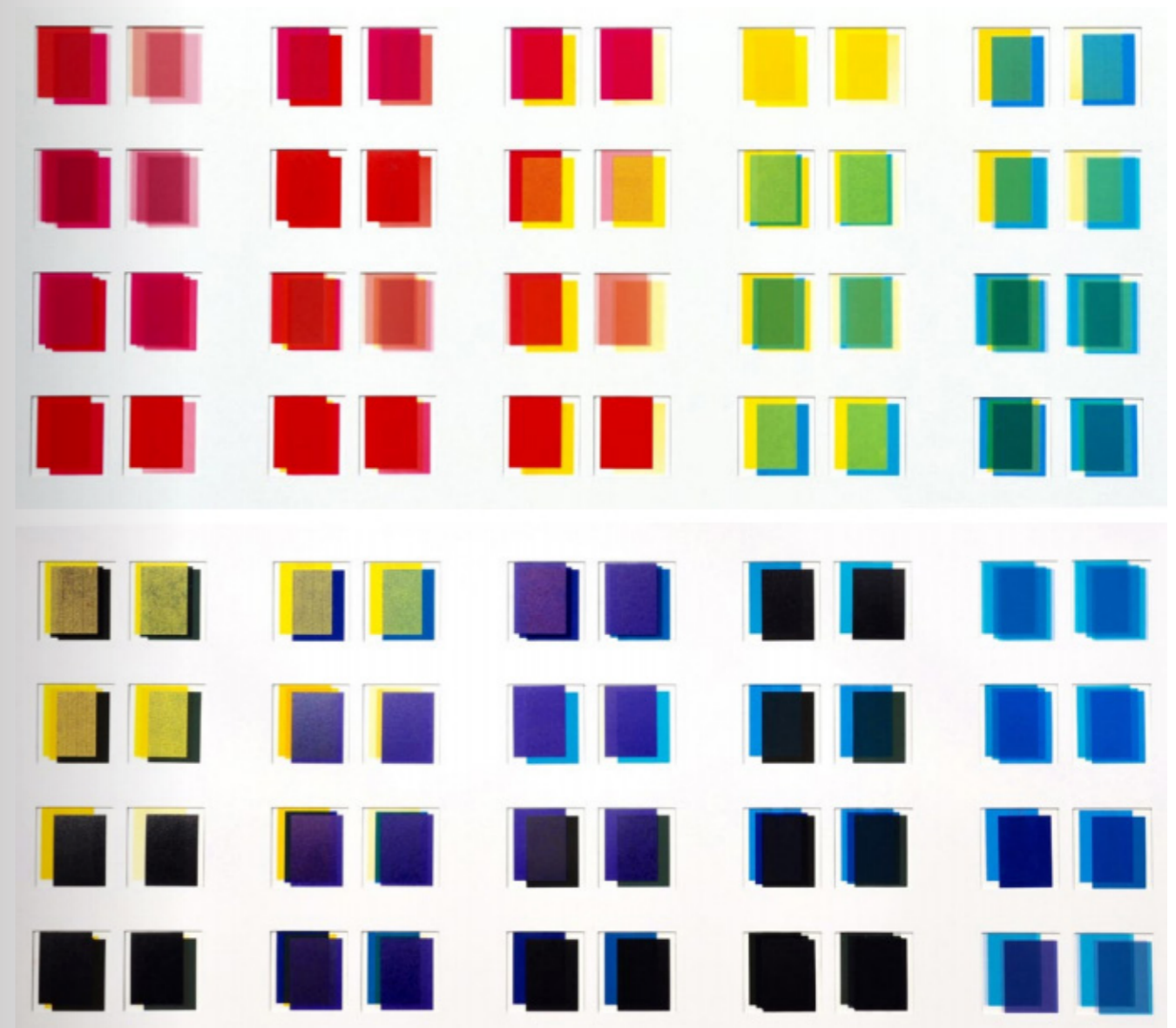

**Mid-term rapportage
Deelregeling Vormgeving**

Een terug- en vooruitblik op het vakgebied vanuit het perspectief van de subsidieregeling Vormgeving

inhoud

6 voorwoord

7 beschouwing

- 7 Overwegingen voor de regeling en
aanvraagprocedure
- 8 Overwegingen voor flankerend

9 rapportage

- 10 Subsidieverlening en aanvraagprocedure
- 10 Besteding budget
- 11 Profiel aanvragers
- 11 Hoogte gehonoreerde bedragen
- 11 Geografische spreiding
- 12 Doelstellingen
- 12 Projectvormen
- 12 Subdisciplines
- 12 Flankerende activiteiten
- 13 Verkenningen
- 13 Lopende Projecten
- 14 Trajecten fondsbreed
- 14 Evaluaties
- 14 Evaluatie met commissie

Sinds 1 januari 2013 is het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie actief als breed cultuurfonds voor architectuur, vormgeving, mode, games, e-cultuur en alle denkbare cross-overs. Als een van de zes cultuurfondsen in Nederland opereert het fonds binnen het cultuurbeleid van het ministerie van OCW.

Aanvragers bevinden zich zowel aan de individuele, ontwerpende kant van het spectrum als aan de organiserende, producerende kant. Het fonds ondersteunt daarmee de ontwerpers in al hun verscheidenheid, maar is er ook voor culturele instellingen die een brug slaan tussen ontwerp, onderzoek, debat en publiek.

Aan de hand van de mid-term rapportages tijdens de loop van de beleidsperiode 2013-2016 evalueert het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie de stand van zaken in de verschillende programma's en regelingen. De Deelregeling Vormgeving grijpt dit moment aan om de balans op te maken over datgene wat in het eerste deel van de beleidsperiode 2013-2016 is bereikt en om knelpunten en lacunes aan het licht te brengen. Tegelijk is het een geschikt moment om vooruit te kijken. Zo kan de rapportage input bieden voor het aanscherpen van het huidige beleid en richting geven aan het toekomstige beleid.

Dit document omvat:

- **beschouwende terug- en vooruitblik, aanbevelingen voor jaarplannen**
- **de rapportage: inventarisatie en analyse van de Deelregeling Vormgeving en het beleid van het fonds voor de discipline vormgeving in de periode 2013-heden; de aanvragen en aanvragers, evaluatie met commissieleden en de voorzitter van de regeling**

Hoewel de Deelregeling Vormgeving specifiek gericht is op het stimuleren van de kwaliteit en de ontwikkeling van de discipline vormgeving, komt de discipline ook in de andere regelingen en programma's aan bod. In het verlengde hiervan ligt in deze rapportage de nadruk op de Deelregeling Vormgeving, maar zal ook aandacht worden besteed aan de andere regelingen.

Deze rapportage van de regeling wordt gebruikt door het team vormgeving om de balans op te maken en om enkele aanbevelingen te formuleren voor aanscherping van de regeling. Uit de rapportage kunnen we enkele ontwikkelingen opmaken

- Opvallend is de gelijke spreiding van het budget over de drie subdisciplines: mode, sieraden en accessoires; grafische vormgeving en nieuwe media; product- en industriële vormgeving.
- Daarnaast blijkt uit de stijging van het gemiddelde, gehonoreerde bedrag per project dat de commissie na een moeilijke start met beperkt budget milder wordt naarmate het budget is verruimd en de regeling stabiliseerde. Over het geheel zit er een stijgende lijn in het besteedde budget.
- Het budget wordt gelijk verdeeld over enerzijds de projecten van ontwerpers en anderzijds de projecten voor/van de infrastructuur.
- Het type gehonoreerde aanvragers en projectvormen vormen een afspiegeling van het veld. Het grote percentage unieke aanvragers is echter opvallend. Dit aantal is grotendeels te verklaren omdat het de introductieperiode van een nieuwe regeling is. Tegelijk blijft het belangrijk om aanvragers te monitoren om goed te blijven inspringen op hun specifieke situaties.

Overwegingen voor de regeling en aanvraagprocedure

De geformuleerde opgaven in het Jaarplan 2014 blijven grotendeels van kracht.

Procedure

- Vergeleken met bijvoorbeeld de projecten van de Deelregeling Architectuur worden de projecten voor de Deelregeling Vormgeving doorgaans gekenmerkt door een korte omloopsnelheid en een kleinschaliger omvang. Voor 'kleine' aanvragen zou een eenvoudiger procedure kunnen worden ontwikkeld.
- Tevens verwacht de commissie dat met meer rondes per jaar de aanvragers beter bediend worden. Voor de nieuwe beleidsperiode kan de werkbaarheid van acht tot tien rondes per jaar worden onderzocht. Het invoeren van meer rondes lijkt voor een beter overzicht en verdeling van projecten te zorgen. Een spreiding van meer rondes over het jaar biedt meer mogelijkheden aan het veld om aan te vragen. Nadeel zou kunnen zijn dat deze aanpak meer aanvragen uitlokt. Dit zou in de beoordeling met een kleiner budget per ronde ten koste kunnen gaan van 'grote' projecten. Dit moet tegen elkaar afgewogen worden.
 - Per 2016 wordt de projectvorm 'klein project of onderzoek' toegevoegd aan de aanvraagprocedure. Met deze vorm wordt meer ruimte geboden aan projecten waar geen cofinanciering of concreet eindresultaat voor nodig is en kan ingezet worden voor meer autonome, artistieke ontwikkeling.
 - Voor de nieuwe beleidsperiode per 2017 onderzoeken we of het verhogen van het aantal rondes per jaar haalbaar is of onderzoeken. Mogelijk is het een optie om

voor kleine aanvragen een makkelijker procedure op te zetten.

- Gezien de verschuiving van persoonsgebonden subsidies naar projectsubsidies speelt de uitvoering van een project en de motivatie nu een grotere rol in de beoordeling. De aanvraag- en beoordelingsprocedure biedt echter weinig houvast voor aanvragers voor de consistente opbouw van een projectplan en de motivering. Voor bijvoorbeeld onderzoeks aanvragen worden zeer uiteenlopende bedragen aangevraagd, terwijl in de praktijk de hoogte van het bedrag een belangrijke rol speelt in de beoordeling. Wanneer in de procedure meer sturing en richtlijnen per projectvorm worden opgenomen, geeft dat aanvragen een stabielere basis. Zowel de aanvrager als de commissie krijgen dan meer grip. Ook een vraag over de context of langetermijnvisie van een project biedt meer grip in de beoordeling.
 - Om dit probleem op te lossen kan een model worden uitgewerkt dat meer richtlijn biedt, voor bijvoorbeeld het aanvragen van honoraria.

Doelstellingen en communicatie

- Opvallend is dat uit de aanvragen blijkt dat de doelstellingen door de aanvragers verschillend geïnterpreteerd worden. Het blijkt dat er onduidelijkheid bestaat over wat bepaalde doelstellingen inhouden en wat het fonds ermee beoogt. Dit belemmert een goede en eenduidige beoordeling. Voor de komende beleidsperiode zouden de doelstellingen eenduidiger gecommuniceerd moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld door meer sturing te geven in de aanvraagprocedure. Om meer inzicht te bieden in de beoogde doelstellingen en om de zichtbaarheid van gehonoreerde projecten te verhogen, kunnen gehonoreerde en voorbeeldstellende projecten nader uitgelicht worden, bijvoorbeeld door de motivering voor toekenning te vermelden. Hierdoor kan de door het fonds beoogde artistieke en inhoudelijke kwaliteit verduidelijkt worden, zodat potentiële aanvragers hierin beter zicht krijgen. Daarnaast kunnen projecten aan de hand van algemene thema's in een bredere context gepositioneerd worden. Dit dient zowel als reflectie op het veld, maar ook als stimulans voor de aanvragers om zich te richten op de positionering van hun werkpactijk binnen het veld. Deze context en positionering ontbreekt vaak in de aanvragen, waardoor de commissie zich ook vaak kritisch uitspreekt.
- In de ontvangen aanvragen ligt de nadruk op de doelstellingen innovatie, kennisverdieping, publieke belangstelling en internationale positionering. De overige doelstellingen - talentontwikkeling; crosssectorale samenwerking; cultureel ondernemerschap c.q. voorbeeldig opdrachtgeverschap - blijken de meeste onduidelijkheden op te leveren. Uit de aanvragen blijkt dat deze op uiteenlopende wijzen worden geïnterpreteerd en doorgaans worden ingezet voor projecten in een commercieel traject en waarin een culturele waarde ontbreekt. Deze doelstellingen zijn doorgaans niet leidend in projecten, maar hebben eerder een aanvullende waarde. In de vorming van de nieuwe regelingen zouden we deze doelstellingen willen herdefiniëren richting professionalisering.
- Daarnaast blijkt dat onduidelijkheid heerst over de

aanvraagmogelijkheden voor artistieke ontwikkeling en onderzoek en voor invulling van de term innovatie. Uit de aanvragen blijkt dat de term innovatie beperkt opgevat wordt. In de aanvragen en in de beoordeling lijkt dat ten koste te gaan van verdieping en kwaliteit. In een herformulering zou dit beter uitgelicht moeten worden.

- Veelal wordt de doelstelling talentontwikkeling geassocieerd met jonge en startende ontwerpers. Relatief weinig aanvragen van mid-career ontwerpers voor talentontwikkeling worden ontvangen en gehonoreerd. Om deze groep aan te spreken zou in de regeling benadrukt moeten worden dat ook voor experiment en vrije ruimte kan worden aangevraagd. Ook hiervoor zouden de termen als kwaliteit en (praktijk)verdieping meer op zijn plaats zijn.
- We merken dat het veld denkt dat het fonds en de regelingen gericht zijn op ondernemerschap en industrie. Het belang van de intrinsieke waarde van ontwerp zou beter kenbaar moeten worden gemaakt.
 - Voor het nieuwe subsidiehuis 2017-2020 wordt samen met de andere regelingen overlegd om de projectvormen anders te definiëren en de regeling en aanvraagprocedure specifiekier te maken per type project en doelstelling. Verwacht wordt dat dit beter communiceert in de aanvraag- en beoordelingsprocedure en daardoor beter aansluit bij het realiseren van de doelstellingen. Hiervoor zijn documenten opgesteld waarin projectvormen en doelstellingen herinterpreteerd worden.
 - Het team vormgeving werkt een voorstel uit om met het team communicatie de discipline vormgeving binnen het fonds onder de loep nemen en een plan op te zetten om subsidiemogelijkheden, doelstellingen en thema’s beter onder de aandacht te brengen.

Verder

- Het team vormgeving merkt op dat er een aantal kleinschalige platforms zijn die niet volledig bediend worden met de huidige regelingen. Deze ‘tussenlaag’ is te kleinschalig om te kunnen concurreren met de organisaties in de programmaregelingen, maar de basisregeling biedt onvoldoende mogelijkheid om te kunnen voorzien in continuering van hun praktijk en activiteiten. De sterke nadruk op innovatie in de regelingen kan hiermee te maken hebben. Voor continuering en doorontwikkeling van hun activiteiten zou een nadrukkelijker focus op verdieping in de regeling beter aansluiten.
 - Voor het nieuwe subsidiehuis wordt hun positie binnen het veld verkend; mogelijk kan na evaluatie van de Open Oproep Professionalisering voor ontwerpers/makers voor hen een vervolg worden uitgezet.
- Presentaties van ontwerpen en producten zijn een belangrijk onderdeel in de keten van ontwerp naar productie, maar de vraag is nog steeds hoe deze presentaties een plaats vinden in het beleid. Modeshows en beurzen zijn instrumenten die hiervoor veel worden gebruikt, maar in de aanvragen hiervoor ligt de nadruk vaak sterk op de commerciële waarde ervan en ontbreekt een inhoudelijke laag. Daarnaast zijn het vaak projecten die veel geld kosten, maar die doorgaans niet een groter of algemeen belang dienen dan alleen het belang van de ontwerper. Deze aanvragen liggen daarom begrijpelijkerwijze moeilijk bij de commissie. Als het gaat om overbrengen van inhoud zijn ze over het algemeen positiever dan als het gaat om presentatie in het kader van verkoop, acquisitie en afnemers.
 - De waarde van deze presentaties moet worden overwogen. In de aanvraagprocedure kan hiervoor een richtlijn worden opgenomen.
- ‘Mid-career’ vormgevers zijn belangrijke spelers in het veld en dragen bij aan het opbouwen/definiëren van een infrastructuur. Omdat de nadruk in de huidige regelingen sterk ligt op innovatie en talentontwikkeling, voelen zij zich mogelijk minder aangesproken door de huidige regeling.
- Om hen te bereiken kunnen expertmeetings georganiseerd worden over het ontwerpveld en hun positie daarin en de functie van het fonds.

Overwegingen voor flankerend

Hoewel de regeling goed loopt, willen we met het flankerend programma het veld op specifieke punten versterken. Met de lopende projecten is een aanzet gemaakt om die knelpunten te verkennen. Deze koers willen we uitwerken en voortzetten. Voor alle flankerende activiteiten geldt dat wordt gekeken of en hoe bevindingen kunnen worden toegepast in vervolgacties of beleid.

Het team vormgeving formuleert twee doelstellingen die de basis vormen van het flankerende programma: het bevorderen van de

professionalisering van ontwerp bureaus en kleinschalige platforms en het versterken van de (culturele) infrastructuur. Met een flankerend programma zetten we in op het verdiepen en verduurzamen van de praktijken van individuele ontwerpers/ontwerpstudio’s en de kleinschalige initiatieven, bijvoorbeeld door productiemogelijkheden te ontsluiten of juist ruimte te scheppen voor artistieke ontwikkeling. Daarnaast zetten we in op het stimuleren van netwerkvorming en positionering van de instellingen die een vormgevingsprogramma voeren. Met een versteviging van hun positie dragen zij met het faciliteren van onderzoek, debat en publieksbereik actief bij aan kennisuitwisseling en kennisverdieping binnen de vormgeving. Tot slot zal het uitlichten van specifieke sub-disciplines onze aandacht blijven krijgen. Met verkenningen en Open Oproepen gericht op onderbelichte disciplines kan aansluiting worden gevonden met initiatieven uit het veld. In het jaarplan 2016 worden concrete activiteiten geformuleerd.

rapportage

Het Stimuleringsfonds voert een subsidiehuis en een programmahuis. Binnen het subsidiehuis zijn er in totaal tien subsidieregelingen: de drie basisregelingen voor projectsubsidies in de werkkerreinen architectuur, vormgeving en e-cultuur; ook zijn er twee multidisciplinaire regelingen die zich met name richten op instellingen: activiteitenprogramma's en meerjarige programma's.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

Het Stimuleringsfonds voert een subsidiehuis en een programmahuis. Binnen het subsidiehuis zijn er in totaal tien subsidieregelingen: de drie basisregelingen voor projectsubsidies in de werkkerreinen architectuur, vormgeving en e-cultuur; ook zijn er twee multidisciplinaire regelingen die zich met name richten op instellingen: activiteitenprogramma's en meerjarige programma's.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De drie basisregelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

De twee multidisciplinaire regelingen worden in 2016 herzien. Dit wordt de komende maanden uitvoerd.

ontwerp, tentoonstellingsontwerp, lichtontwerp, scenografie; social design. Inclusief aanverwante activiteiten gericht op analyse van en reflectie op deze disciplines.

Het vormgevingsveld bestaat uit:

- ontwerpers/ontwerpbureaus
- culturele instellingen/musea
- werkplaatsen
- galeries, labels, producenten en ontwikkelaars

Al deze partijen kunnen een aanvraag indienen. De nadruk ligt echter op activiteiten die in dienst staan van het creëren van bijzondere projecten voor Nederlands ontwerp en ontwerpers.

Het team dat werkt aan de Deelregeling Vormgeving bestaat uit secretaris Eva Roolker (sinds 2013), adjunct-secretaris Hugo van de Poel (sinds 2013) en adjunct secretaris Andrea Kristić (sinds 2015).

De adviescommissie verandert jaarlijks gedeeltelijk van samenstelling. Sinds 2013 hebben de volgende leden minimaal 1 jaar zitting genomen: Bart Ahsmann, Christine Alberts, Pauline Barendrecht, Wiebe Boonstra, Karlijn Bozon, Simon Davies, Femke Dekker, Dennis Elbers, Ineke Hans, Monique van Heist, Arne Hendriks, Annemartine van Kesteren, Maarten Kolk, Edith Kuyvenhoven, Ted Noten, Manon Schaap, Gerben Schermer, Michaël Snitker, Aynouk Tan, Dries Verhoeven en Mascha van Zijverden. Onlangs zijn Dinie Besems, Jan Boelen, Suzan Rüsseler, Job Wouters en Joanna van der Zanden aangesteld. Vaste voorzitter voor deze gehele periode is Valentijn Byvanck.

Bij de samenstelling van de commissie wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling, bijvoorbeeld in (sub)discipline, man/vrouw verhouding, leeftijd, regionale spreiding en diversiteit in achtergrond en werkterrein.

In de aanloop van het beleid

De totstandkoming van het beleid voor de periode 2013-2016 stond mede in het teken van een verschuiving van taken en budgeten voor de disciplines architectuur en vormgeving van het Mondriaan Fonds naar het Stimuleringsfonds. Op de achtergrond speelden tevens een forse bezuiniging en een focus op versobering van cultuursubsidies vanuit het Ministerie OCW mee. Waar voorheen aanvragen voor artistieke productie en presentatie van elkaar gescheiden waren, kunnen projecten nu in één regeling terecht. Dit sluit beter aan bij de veranderende praktijk waarin productie en presentatie niet langer los van elkaar opereren. Tevens is in de nieuwe regelingen de focus op de meer persoonsgebonden subsidies voor artistieke ontwikkeling losgelaten en verschoven naar projectsubsidies voor niet-reguliere en uitzonderlijke activiteiten, zowel voor de individuele aanvragers als de instellingen. Dit betekent in de praktijk dat in de aanvraag- en beoordelingsprocedure de concrete uitvoering van een project en motivatie een grotere rol spelen.

Aan het begin van de huidige beleidsperiode bleek bij het ontwerpveld het idee te bestaan dat door deze samenloop van ontwikkelingen subsidies niet langer binnen handbereik lagen en dat er niet langer plek was voor artistieke ontwikkeling. Dit idee werd versterkt doordat in deze periode veel aanvragen werden ingediend en er slechts binnen een beperkt budget gehonoreerd kon worden. Zowel de behandeling van de aanvragen als de flankerende activiteiten staan in deze beginperiode in het teken van uitleg van de strekking van het nieuwe beleid en het benadrukken van de mogelijkheden.

Kenmerken en ontwikkelingen in het vakgebied

In het vakgebied zijn vanuit de regeling en in samenspraak met de adviescommissie al geruime tijd ontwikkelingen opgemerkt die nog steeds evident zijn. De sector is divers en wordt gekenmerkt door verzuiling in een reeks qua omvang kleine disciplines, waaronder productvormgeving, grafisch, animatie, strips, mode, accessoires en sieraden. Deze clusters hebben de neiging om de eigen identiteit te koesteren. Daarnaast is de waterscheiding tussen het culturele en het commerciële circuit opmerkelijk. Tussen artistiek ontwerp en industrieel ontwerp en tussen de wereld van de kunstvakopleidingen en de technische universiteiten lijkt weinig uitwisseling plaats te vinden. Bovendien kent de sector een zwakke culturele infrastructuur; zeker in vergelijking met de andere sectoren zijn er weinig presentatie-instellingen, podia voor debat en reflectie en instellingen die kunnen fungeren als katalysator in de doorontwikkeling van concepten. Mogelijk hangt dit samen met de versnippering van het hele beroepenveld dat beleidsmatig onder vormgeving valt.†

I	Zie Jaarplan 2014
---	--------------------------

Gebaseerd op onder andere deze bevindingen heeft het fonds in het Jaarplan 2014 de opgaven geformuleerd waarop de Deelregeling Vormgeving zicht richt tijdens en/of naast de subsidieverlening:

- in communicatie en werkwijze de verschillende disciplines goed bedienen
- het versterken van de keten van conceptontwikkeling naar productie (door de uitwisselingen tussen het artistieke en het industriële circuit te stimuleren)
- het in beeld brengen en waar nodig versterken van de culturele infrastructuur
- onderzoek & reflectie bevorderen

De activiteiten van de Deelregeling voor de realisatie van deze doelstellingen zijn tweeledig: enerzijds werkt de regeling aan subsidieverlening via een aanvraagprocedure en anderzijds aan activiteiten in het flankerend programma. Beide onderdelen worden hieronder toegelicht.

Subsidieverlening en aanvraagprocedure

Het fonds werkt met een systeem van subsidieverlening, aangevuld met een actieve begeleiding en ondersteuning van aanvragers. Tijdens de beleidsperiode 2013-2016 zijn ondersteuningsmogelijkheden binnen de basisregelingen gebaseerd op projectsubsidies (en niet meer op persoonsgebonden subsidies).

Verschillende projectvormen komen hiervoor in aanmerking: (ontwerpend) onderzoek, productontwikkeling, publicatie, presentatie, tentoonstelling, modeshow, festival, expertmeeting, symposium, documentaire, website en av-producties.

Het bestuur beslist over de subsidieverlening op basis van het advies van een adviesorgaan. Dit adviesorgaan, oftewel de adviescommissie, betreft in zijn oordeel de mate waarin het project consistent is in doel, opzet, betrokken deskundigheid, wijze en mate van cofinanciering en publieksbereik.² De Deelregeling Vormgeving is relatief open geformuleerd en is toegankelijk voor een breed aanbod aan projecten. Dit legt een verantwoordelijke taak bij de commissie. Daarom evalueert het fonds jaarlijks de werking en effectiviteit van de regeling, inclusief het functioneren van de vergadersystematiek en de commissie zelf.

Vanaf 2013 is de vergadersystematiek niet onveranderd gebleven. In 2013 start de regeling met vier aanvraagrondes en werden de aanvragen over drie subcommissies verdeeld: grafische vormgeving en nieuwe media; mode, sieraden en accessoires; product- en industriële vormgeving. Hiermee is gepoogd recht te doen aan de behoefte aan een eigen identiteit en deskundigheid per discipline. Na de jaarlijkse evaluatie is besloten om in 2014 de subcommissies los te laten en over te stappen op divers samengestelde commissies en vijf aanvraagrondes. Na positieve reacties vanuit de commissie is dit principe voortgezet.³ Per 2015 worden echter twee aparte commissies samengesteld voor de twee vergaderdagen per ronde. Het grote aantal aanvragen per ronde leverde te veel werk op voor één commissie en daarom is besloten de aanvragen over twee groepen adviseurs te verspreiden.⁴

Besteding budget

Het jaarlijkse budget wordt evenredig over de aanvraagrondes verdeeld en beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt per regeling een apart bedrag beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van flankerend programma.

2	Zie de tekst van de Deelregeling Vormgeving.
3	De commissie laat zich positief uit over de divers samengestelde commissie. Zij stelt dat in de cross-disciplinaire samenstelling de commissieleden worden uitgedaagd om hun eigen vakgebied te verklaren, waardoor de discussies een sterker open karakter krijgen. In de ogen van de commissie doet dit niet af aan de kwaliteit van de beoordeling. Dit zou zelfs meer kansen kunnen bieden voor sommige projecten. (Evaluatiegesprek 2014)
4	Reden hiervoor is onder andere dat een meerderheid van de commissie aan geeft dat zij het leeswerk in 2014 te veel vonden, met gemiddeld 50-55 aanvragen per ronde. Tevens gaven een aantal commissieleden aan dat twee vergaderdagen in een week vrij maken lastig is. Deze verdeling lijkt tevens een onverwacht, ander positief effect te hebben: in de afgelopen rondes van 2015 zijn meer projecten toegekend dan in de voorgaande jaren. De commissie benadrukt echter dat meer rondes met minder aanvragen zeer wenselijk is om het veld en de adviseurs minder te belasten.

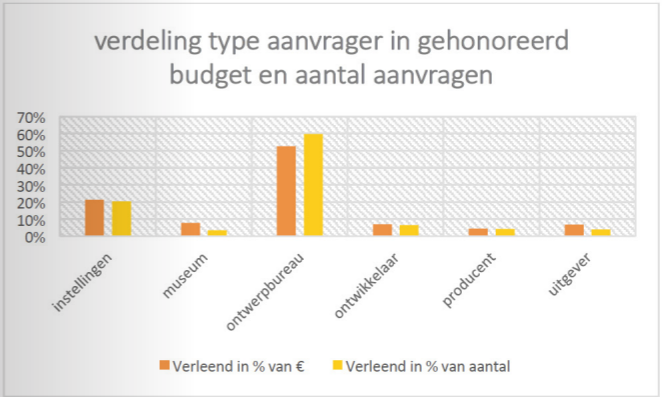
jaar	jaarbudget	besteed	aanvragen	gehonoreerd aantallen	gehonoreerd percentage	gemiddeld gehonoreerd projectbedrag
2013	€ 1.100.000	€ 865.543	247	61	25%	€ 14.189
2014	€ 1.500.000	€ 1.283.520	268	78	29%	€ 16.455
2015 (ronde 15A+15B)	€ 1.500.000	€ 640.570	116	29	25%	€ 22.088

tabel 1

In 2013, bij de aanvang van de regeling, werd de meerderheid van de aanvragen in de eerste helft van het jaar ontvangen. Door de mindering in het budget ten opzichte van de voorgaande beleidsplanperiode was sterk ingezet op een strenge beoordeling. In de tweede helft van het jaar werden minder aanvragen ontvangen, maar was de strenge toon al ingezet. Hierdoor is uiteindelijk het budget niet opgemaakt, terwijl door de commissie de wens is uitgesproken om meer projecten te honoreren.⁵ Per 2014 is meer budget ingezet om ruimer te kunnen honoreren. Er zijn vanaf dat moment meer projecten ondersteund. Omdat de toegekende bedragen relatief gezien niet hoog zijn, zijn de jaarbudgetten niet opgemaakt. Deze gemiddelde, gehonoreerde bedragen zijn echter jaarlijks aanzienlijk gestegen. Daarnaast blijkt uit de stijging van dit bedrag per project dat de commissie milder is geworden naarmate het budget is verruimd en de regeling stabiliseerde (wat betreft het aantal aanvragen en de discussievorming tijdens de vergadering). Over het geheel zit er een stijgende lijn in het besteedde budget.

Profiel aanvragers

In totaal zijn er bij de Deelregeling Vormgeving 723 aanvragen ingediend, verspreid over 11 rondes. Van deze aanvragen zijn er 634 in behandeling genomen en aan de commissie voorgelegd. Het merendeel van deze groep aanvragers bestaat uit individuele ontwerpers of ontwerpbureaus (62%); 23% zijn culturele instellingen en musea en 12% zijn andere partijen, individuen of bedrijven, die designprojecten initiëren. De overige aanvragen komen van uitgevers en galeries.

60% van de gehonoreerde aanvragen zijn aanvragen van ontwerpbureaus. De overige, gehonoreerde aanvragen komen van instellingen, musea, ontwikkelaars, producenten en uitgevers; deze aanvragen beslaan 47% van budget. Het beschikbare budget wordt dus ongeveer voor de helft besteed aan projecten van ontwerpers en voor de helft aan projecten van partijen uit de 'infrastructuur'.

Uit de cv's van de aanvragende ontwerpers en instellingen spreekt een divers profiel.⁶ Zowel pas afgestudeerde ontwerpers als ontwerpers die al enkele decennia een praktijk hebben weten de regeling te vinden. De aanvragende instellingen variëren ook in omvang en doelstelling. Zowel bekende musea met een groot publieksbereik als kleine, startende initiatieven vragen aan. Voor aanvragen van meer gevestigde partijen, zowel de individuele ontwerpbureaus als de instellingen, is de commissie geneigd streng te kijken naar de mate van innovatie en de kwaliteit en consistentie in projectplan en begroting. Ook de hoogte van de aangevraagde bedragen speelt hierin een rol: voor grote bedragen worden meer eisen gesteld aan de inhoudelijke kwaliteit en consistentie in het projectplan. De lat wordt hoger gelegd naarmate de aangevraagde bedragen stijgen.

5	Zie aanbiedingsbrief ronde 13VA.
6	Gebaseerd op een handmatige telling van aanvragers. In Deelregeling worden geen gegevens opgenomen over de duur van de praktijk van aanvragers.

jaar	jaarbudget	besteed	aanvragen	gehonoreerd aantallen	gehonoreerd percentage	gemiddeld gehonoreerd projectbedrag
2013	€ 1.100.000	€ 865.543	247	61	25%	€ 14.189
2014	€ 1.500.000	€ 1.283.520	268	78	29%	€ 16.455
2015 (ronde 15A+15B)	€ 1.500.000	€ 640.570	116	29	25%	€ 22.088

Unieke aanvragers

Binnen de Deelregeling zijn aanvragen in behandeling genomen van 531 verschillende partijen. 89% van de aanvragen komen van aanvragers die voor het eerst aankloppen bij de regeling. Hoewel de Deelregeling niet registreert of aanvragers ook in andere aanvragen voorkomen, is dat wel regelmatig het geval. In de communicatie, bijvoorbeeld in het informeren over de regeling en in het stimuleren van de kwaliteit van de aanvragen, blijft het van belang nadrukkelijk in te zetten op het informeren van nieuwe aanvragers.

Hoogte gehonoreerde bedragen

Van de 634 aanvragen die aan de commissie is voorgelegd zijn er 168 (26%) ondersteund. De gehonoreerde bedragen lopen uiteen van 2.000 tot 55.000 euro, met een gemiddelde van 16.604 euro. De grootste piek in de hoogte van de gehonoreerde bedragen bevindt zich tussen de 5.000 en 10.000 euro. 31% van de ondersteunde projecten vallen binnen deze categorie. Dit heeft enerzijds te maken met de bescheiden begrotingen van de meeste aanvragen. Anderzijds kijkt de commissie strikt of de aangevraagde bedragen daadwerkelijk worden ingezet voor inhoudelijke kosten en worden gemiddeld elke ronde enkele aanvragen om inhoudelijke redenen voor een lager bedrag toegekend.

Herziene aanvragen

Binnen de regeling werden 25 herziene aanvragen ontvangen. 48% hiervan werd alsnog gehonoreerd. De commissie laat zich dus regelmatig overtuigen om een advies te weerleggen.

Geografische spreiding

De aanvragen die aan de commissie zijn voorgelegd komen voor 94% uit Nederland, waarbij de top 3 bestaat uit de provincies Noord-Holland (44%), Zuid-Holland (19%) en Noord-Brabant (14%) zijn. De verleende subsidies zijn op vergelijkbare manier in te delen: 50% van het totaal verleende bedrag gaat naar Noord-Holland, 12% naar Noord-Brabant en 11% naar Zuid-Holland. Tevens ging er 8% naar projecten van aanvragers in het buitenland. Opvallend is de 47% van het totaal verleende subsidiebedrag dat naar aanvragers uit Amsterdam ging. De andere topsteden zijn Rotterdam (9%), Eindhoven (6%), Utrecht (5%) en Arnhem, Breda en Den Haag (bijna 3%).

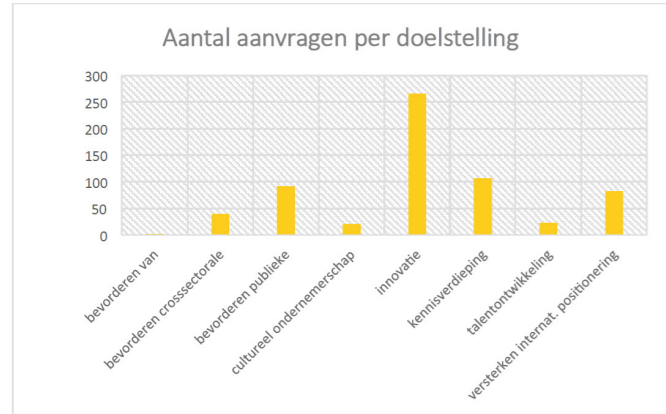
Uit de overige provincies komen weinig aanvragen. Uit de provincies Drenthe, Flevoland, Friesland, Overijssel en Zeeland kwamen zelfs minder dan 5 aanvragen in de afgelopen 2,5 jaar. Hoewel deze spreiding van het subsidiegeld overeenkomt met de mate van spreiding van activiteiten op deze plekken, valt op dat met de regeling niet actief wordt bijgedragen aan regionale spreiding.

^[1]

Doelstellingen

Aansluitend op de missie van het fonds zijn de doelstellingen van de regelingen opgesteld. Subsidies kunnen aangevraagd worden voor projecten gericht op de doelstellingen van de Deelregeling, conform de doelstellingen in het Algemeen Subsidiereglement:

- artistieke kwaliteit;⁷
- innovatie;
- kennisverdieping;
- talentontwikkeling;
- crosssectorale samenwerking;
- cultureel ondernemerschap c.q. voorbeeldig opdrachtgeverschap;
- internationale positionering ontwerpsector;
- publieke belangstelling

Van de acht doelstellingen van de regeling ligt in de aanvragen de focus op innovatie: voor 42% is innovatie de hoofddoelstelling van de aanvragen en voor 35% van de gehonoreerde projecten. De meerderheid van de overige aanvragen is gericht op kennisverdieping, bevorderen van de publieke belangstelling of internationalisering. De doelstellingen die weinig aan bod komen in de aanvragen zijn: het bevorderen van goed opdrachtgeverschap (in totaal 2 aanvragen), cultureel ondernemerschap, talentontwikkeling en het bevorderen van cross-sectorale samenwerking. Deze doelstellingen zijn wel vaak onderdeel van een plan, maar zijn niet leidend.

Projectvormen

Van de 22 projectvormen, waarvoor kan worden aangevraagd, is productontwikkeling de meest voorkomende projectvorm: 32% van de aanvragen en 26% van de gehonoreerde projecten zijn hierop gericht (30% van het budget). Verder nemen de publiekspresentaties, zoals festivals, manifestaties en tentoonstellingen, een groot deel van het budget in beslag: deze groep bedraagt 30% van alle aanvragen en 36% van de gehonoreerde projecten (38% van het budget). Andere veelvoorkomende projectvormen zijn onderzoek (14% van de aanvragen) en publicaties (9% van de aanvragen).⁸

Subdisciplines

De aanvragen kunnen grofweg ingedeeld worden in drie subdisciplines: product, grafisch en mode. De verdeling van het aantal aanvragen over deze disciplines is als volgt:

zie figuur 1

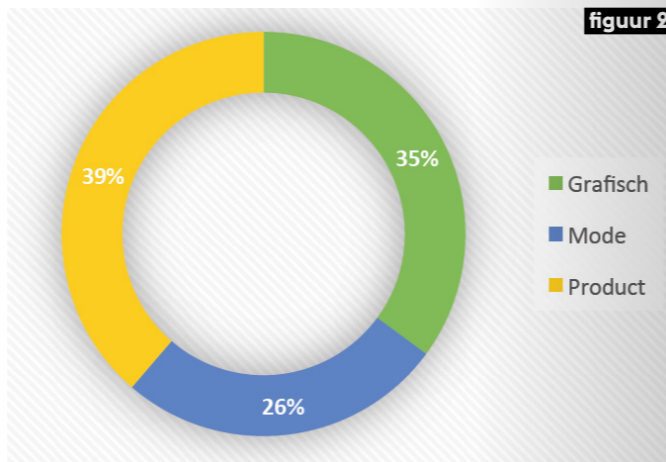
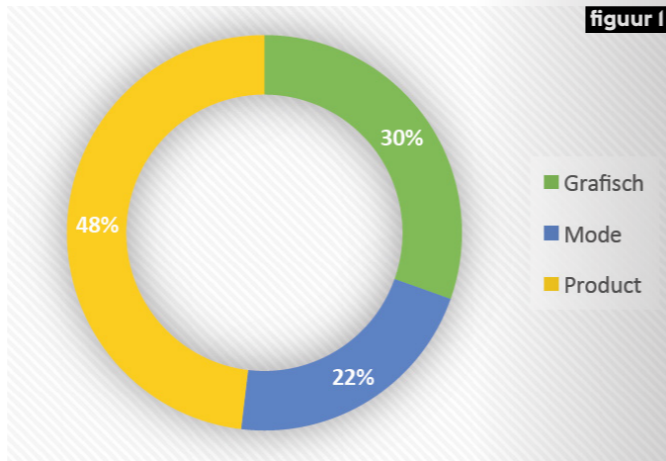
De gehonoreerde projecten zijn als volgt in te delen per discipline:

zie figuur 2

Binnen de aanvragen gericht op grafische vormgeving zijn publicaties, productontwikkelingen en festivals het meeste

⁷ De doelstelling 'artistieke kwaliteit' is nooit opgenomen in het aanvraagformulier en ontbreekt daarom in de aanvragen.

⁸ De projectvormen onderzoek en publicatie kunnen diverse vormen aannemen: onderzoeksprojecten worden ingediend door ontwerpers voor bijvoorbeeld materiaalonderzoek of voor meer theoretisch onderzoek van beschouwers/publicisten.

ondersteund. De voornaamste doelstellingen hierbij zijn kennisverdieping en innovatie. Binnen de aanvragen gericht op mode zijn voornamelijk productontwikkelingen en publieksevenementen ondersteund, waarbij innovatie de voornaamste doelstelling was. Binnen de aanvragen gericht op productvormgeving zijn voornamelijk productontwikkelingen en publieksevenementen ondersteund, waarbij de voornaamste doelstellingen innovatie, kennisverdieping en het versterken van de internationale positionering van de Nederlandse ontwerpsector waren.

De grafiek toont aan dat het budget redelijk gelijk verdeeld wordt over de drie subdisciplines. Ook sluiten de gehonoreerde projectvormen aan bij hoe de disciplines georganiseerd zijn en waar de subsidiebehoefte ligt.

Flankerende activiteiten

Naast subsidieverlening werkt het fonds via de flankerende programma's aan de realisering van de doelstellingen van de regeling. Hierin initieert en organiseert het fonds per regeling activiteiten om belangrijke beleidsthema's een extra impuls te geven aan de hand van: symposia, debatten, expertmeetings, coaching van aanvragers en onderzoeksteams, het publiceren van resultaten en evaluatie van de behaalde resultaten.⁹ Ook neemt het fonds regelmatig deel aan door externe partijen georganiseerde manifestaties en presentaties. In het flankerend programma wordt vanuit de Deelregeling Vormgeving de nadruk gelegd op inhoudelijke verdieping en verscherping, van zowel het vakgebied in zijn geheel als de aanvragen in deze regeling. Door de nadruk op realisatie leveren de activiteiten tastbare resultaten (producten) en praktijkkennis op die ingezet kunnen worden om de discipline te versterken (professionaliseren). Met deze verschillende activiteiten en presentaties kan de regeling zich profileren en het contact en de

⁹ De doelstelling van de verschillende expertmeetings is tweeledig. Enerzijds wil het fonds de heersende opinie over actuele onderwerpen peilen. Anderzijds brengen de meetings partijen bij elkaar, wordt informatie uitgewisseld en ontstaan er nieuwe inzichten. Gedurende het jaar organiseert het fonds diverse spreekuren op verschillende evenementen in het land. Wie meer wil weten over de subsidiemogelijkheden van het Stimuleringsfonds kan dan een afspraak met een stafmedewerker maken om advies te krijgen over onder andere het opstellen van een projectplan of het indienen van een aanvraag. De spreekuren bieden een aanvullende mogelijkheid om projecten voor te leggen aan een fondsmedewerker.

uitwisseling tussen de verschillende doelgroepen en stakeholders bevorderen. De flankerende activiteiten van de deelregeling staan vermeld in een jaarplan.

Aangezien het fonds per ingang van 2013 van start is gegaan, is de eerste periode van de beleidstermijn 2013-2016 voornamelijk ingezet om de Deelregeling Vormgeving te definiëren, het veld te duiden en in subsidieverlening te voorzien. Hierdoor is in 2013 binnen het flankerende programma voorrang gegeven aan de implementatie van het subsidiehuis en het positioneren van het Stimuleringsfonds in het nieuwe werkkterrein van de creatieve industrie. Knelpunten binnen het vakgebied vormgeving zijn naar voren gekomen, alsmede de rol van het fonds daarin. Met het flankerend programma kan het team vormgeving dit nader onderzoeken. Er zijn inmiddels verschillende programma's voorbereid en opgestart.

Verkenningen

Een aantal activiteiten en Open Oproepen zijn uitgezet om direct (sub)disciplines aan te spreken, te verbinden aan het fonds en/of hen te betrekken bij de regelingen.

- Hoewel binnen de Deelregeling Vormgeving aangevraagd kan worden voor (kinder)illustratieprojecten, is de kwaliteit van deze aanvragen doorgaans inhoudelijke mager en traditioneel. In deze aanvragen wordt doorgaans ingegaan op het verhaal en ontbreekt een artistieke visie op de illustratie. De projectkosten en de aangevraagde bedragen lopen enorm uiteen. De beoordeling van deze aanvragen verloopt daarom niet probleemloos. In 2013 zijn verschillende verkenningen verricht om de discipline (kinderboek) illustratie te duiden en onder de aandacht te brengen. Er is samen met het Letterenfonds een evaluatie van de bestaande samenwerking gestart. Hiervoor werden ook de stakeholders en potentiële partners uitgenodigd. Om een nieuwe generatie illustratoren aan te spreken en om nieuwe ontwikkelingen te stimuleren kan een Open Oproep worden uitgezet voor innovatieve voorstellen op het gebied van (digitale) beeldverhalen voor kinderen/jeugd.
- Naar aanleiding van geluiden uit het veld dat de sieraadvormgeving het onderspit delft na de overheveling van de vormgevingsregelingen naar het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, is onder andere contact gezocht met sieraadexpert- en publicist Liesbeth den Besten als vertegenwoordiger van dit veld. Door ontwerpers werd gevreesd dat er geen ruimte meer was voor de artistieke ontwikkeling en voor projecten die grenzen aan de beeldende kunst. Naar aanleiding van gesprekken met ontwerpers en vertegenwoordigers uit het vakgebied van de sieradvormgeving zijn het beleid en de regelingen van het fonds toegelicht. Teksten op de website en vragen in het aanvraagformulier zijn aangepast. De knelpunten bleken hiermee grotendeels opgelost te zijn. Met sieraadexpert en –publicist Liesbeth den Besten is afgesproken dat in het geval van een concrete aanleiding het fonds de sieraadvormgeving nader gaat belichten (met bijvoorbeeld een Open Oproep, een expertmeeting en/of kleinschalige publieke bijeenkomst).
- In 2014 en begin 2015 is samen met het Mondriaan Fonds de Open Oproep Crossovers beeldende kunst en creatieve industrie uitgevoerd, specifiek voor projecten die de grenzen opzoeken tussen autonoom en toegepast werk. Met deze oproep wordt door de beide fondsen recht gedaan aan de bestaande werkpraktijk binnen de creatieve industrie en de beeldende kunsten, waar grensoverschrijdingen aan de orde van de dag zijn en vernieuwingen vaak gevonden worden in crossovers, interdisciplinaire samenwerkingen en uitwisseling. Met het ondersteunen van relevante en innovatieve initiatieven en ambities versterken de fondsen dit gebied. Tegelijk werkt de Open Oproep aan betere zichtbaarheid van beide fondsen, mede gericht op aanvragers die te kennen gaven dat ze niet langer bij een fonds terecht konden voor hun projecten. De resultaten van de oproep hebben vooralsnog geen aanleiding gegeven voor een vervolg; alle projecten hadden ook in een van de regelingen van beide fondsen aangevraagd kunnen worden. Het contact met het Mondriaan Fonds over dit onderwerp blijft gaande om projecten op dit grensgebied te blijven faciliteren.

Lopende Projecten

- Ketenversterking: In 2013 is uit expertmeetings en evaluaties gebleken dat met name binnen de productvormgeving behoefte bestaat aan het versterken van de keten tussen ontwerpers/makers en producenten/opdrachtgevers. Het fonds heeft daarom een pilot opgezet waarin producenten zijn gekoppeld aan een

aantal ontwerpers om daarmee hun contactvorming te verbeteren. In de evaluatie van de pilot zullen knelpunten en mogelijkheden in deze samenwerkingen worden geïnventariseerd en gedeeld met het veld. In 2014 is hiervoor een Open Oproep uitgeschreven in samenwerking met Bas van Beek. Voor het Pilotproject Productontwikkeling zijn vijf opdrachten uitgeschreven voor ontwerpers.

- De Open Oproep Experiment is een verkenning naar (nieuwe) ondersteuningsvormen voor kleinschalige experimenten, zoals materiaalexperimenten of een experimentele fase in een bouwend onderzoek of productontwikkeling. Zo kan het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie door in een vroeg stadium van de keten van productontwikkeling de professionalisering en innovatie aanjagen. De praktijk en rol van de ontwerper veranderen en daarmee ook het ondernemerschap en de vrije ruimte. De mogelijkheden voor startsubsidie worden aangevuld met een subsidievorm waarin een concreet eindresultaat of vervolgaanvraag niet verplicht is. Voordat wordt besloten of en hoe het subsidie-instrumentarium kan worden uitgebreid, is een Open Oproep uitgeschreven om te verkennen hoe kleinschalige experimenten kunnen worden ondersteund en gestimuleerd. De Open Oproep is overkoepelend vanuit de drie basisregelingen uitgeschreven. Hierin zijn negen voorstellen binnen de discipline vormgeving gehonoreerd.
- Een bekend probleem voor ontwerpers is het opofferen van artistieke ruimte voor het vinden van geld voor hun projecten. Hoe kan een ontwerper zijn praktijk inrichten, zodat de artistieke/inhoudelijke ontwikkeling leidend blijft en er tegelijkertijd ook aansluiting kan worden gevonden met investeerders/fondsen of verkopende partijen/presentatieplekken? Door middel van kennisdeling en coaching trachten we in deze behoefte te voorzien. In 2015 is de Open Oproep professionalisering van ontwerppraktijk van ontwerpers/ontwerpstudio's uitgeschreven. De uitkomsten en conclusies die voortkomen uit deze oproep worden meegenomen om vanuit het fonds verder bij te dragen aan begeleiding van professionalisering van ontwerpers en studio's.
- Een andere aanpak binnen deze thematiek is het koppelen van startende ontwerpers aan ervaren voorgangers. In dit kader is vanuit het flankerend programma van de Deelregeling Vormgeving het voorstel van Roel van Herpt aangenomen om het onderzoek naar het opzetten van een agentschap voor 'apprenticeships' te verrichten. Hierin wordt gezocht naar een langdurige samenwerking en kennisuitwisseling tussen leerling en meester.¹⁰ Startende ontwerpers worden begeleid bij het professionaliseren van hun praktijk.
- Naast de individuele ontwerpers of ontwerpstudio's zet de Deelregeling zich ook in voor de stimulering en continuering van initiatieven/platforms. Kenmerkend voor het veld is het grote aantal kleinschalige initiatieven/platforms die doorgaans geen doorontwikkeling maken en niet gaan samenwerken. Het fonds herkent een aantal organisaties die om verschillende redenen kleinschalig blijven opereren, met als gevolg dat ze blijven haken tussen de basisregeling en de activiteitenregeling. Een aantal voorbeelden: Dutch Invertuals, Current Obsession, Label Breed, Crafts Council, Utrecht Manifest en SALON/. Deze 'tussenlaag' is te kleinschalig om te kunnen concurreren met de organisaties in de programmaregelingen, maar de basisregeling biedt onvoldoende mogelijkheid om te kunnen voorzien in continuering van hun praktijk en activiteiten. Voor deze groep kan op basis van opgedane kennis uit de Open Oproep professionalisering van ontwerppraktijk van ontwerpers/ontwerpstudio's een mogelijk vervolg worden opgezet.
- Infrastructuur/netwerk instellingen vormgeving. Binnen de vormgeving bestaat geen sterke infrastructuur van instellingen, manifestaties, evenementen, tijdschriften, platforms, etc. (bijvoorbeeld ten opzichte van architectuur en e-cultuur). Dit is nadelig voor de verspreiding van kennis en het versterken van netwerken. Het team vormgeving wil in het licht van de doelstellingen hierin een rol spelen en heeft een verkenningstraject opgesteld. De eerste verkenning bestaat uit een serie (rondetafel) gesprekken met instellingen/musea. De tweede verkenning richt zich op gesprekken met werkplaatsen aangezien deze een bijzondere positie innemen in het vormgevingsveld als plekken voor onderzoek, experiment, kennisontwikkeling en -uitwisseling. Met deze twee verkenningen wordt gepoogd niet alleen de problematiek en de urgentie onder ieders aandacht te brengen, maar ook om ieders positie en rol hierin te definiëren. Een sterker en concreter netwerk draagt bij aan kwaliteit en spreiding van vormgeving, maar kan ook leiden tot structureel (cultureel)

¹⁰ Het voorstel betreft een onderzoek naar het opzetten van een agentschap voor apprenticeships. Dit agentschap koppelt veelbelovende startende ontwerpers uit Nederland aan gerenommeerde internationale ontwerpers voor een werkervaringsperiode. Hierdoor vindt er uitwisseling plaats tussen verschillende generaties, culturen en mogelijk disciplines. Ook biedt het startende ontwerpers de gelegenheid om op een relevante en toegeweijde manier ervaring op te doen in een internationale context van hoog niveau.

opdrachtgeverschap.

De uitkomsten van deze bijeenkomsten kunnen input bieden voor een afsluitende publieke bijeenkomst.

– Voor gerichte informatieverstrekking omtrent de regeling en om de inhoudelijke kwaliteit van de aanvragen te versterken moeten de doelstellingen en reikwijdte van de regeling helder gecommuniceerd worden. Hiervoor worden het instrumentarium en de communicatie onder de loep genomen. Is er in het aanspreken van het vakgebied en de aanvragers in de communicatie namens het fonds nog iets te verbeteren of aan te scherpen om de inhoudelijke kwaliteit van projecten/aanvragen te stimuleren (en om helderder/scherper uit te dragen waar de regeling voor staat), bijvoorbeeld in de teksten op de website, de aanvraagformulieren, het samenstellen van themadossiers, het geven van instructies voor het doen van een aanvraag?''
Spreekuren, meetings, presentaties zijn hier ook onderdeel van. Gedurende het jaar organiseert het fonds diverse spreekuren op verschillende evenementen in het land, waar een afspraak met een stafmedewerker gemaakt kan worden om advies te krijgen over onder andere het opstellen en indienen van aanvragen. Tijdens een aantal van deze evenementen staat vormgeving centraal staat. Een aantal spreekuren gericht op vormgeving: 2013: VROAAM! In Amsterdam, What Design Can Do in Amsterdam, WORM in Rotterdam, Dutch Design Week in Eindhoven 2014: VROAAM! in Utrecht, Object in Rotterdam, Klik! Festival in Amsterdam 2015: VROAAM! In Utrecht, Dutch Design Week in Eindhoven, Graphic Design Festival in Breda.

Trajecten fondsbreed

Een aantal trajecten worden gestart in samenhang met alle disciplines die het fonds vertegenwoordigt, omdat de actualiteit of urgentie van sommige onderwerpen niet aan één discipline verbonden is. Voorbeelden daarvan zijn ontwerpkritiek en interieurontwerp.

– Designkritiek. Vanuit de verschillende sectoren van de creatieve industrie bestaat behoefte aan reflectie, debat en kritiek. Dit blijkt onder andere uit de aanbevelingen en conclusies van de publieke bijeenkomsten Vormgeving en Architectuur. Bestaande platforms hebben het zwaar of zijn zelfs opgeheven. Nieuwe initiatieven komen nauwelijks van de grond. Met een expertmeeting wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om initiatieven vooruit te helpen en om eventueel samenwerkingen aan te gaan. Deze platforms vormen mogelijk een belangrijke schakel binnen de culturele infrastructuur. Een raamwerk hiervoor wordt gedefinieerd en vastgelegd.
– Interieurarchitectuur. Zowel binnen de Deelregelingen Architectuur als Vormgeving worden weinig aanvragen op het gebied van interieurarchitectuur ontvangen. Beide teams willen gezamenlijk dit gebied verkennen en hierin een stimulerende rol spelen. Hiervoor is het ‘verkenningstraject’ Interieurontwerp gestart met het voorstel om met een aantal activiteiten te starten om dit veld te verkennen en hoogwaardige aanvragen te stimuleren. Er staan nu drie Open Oproepen op de agenda, die ieder een ander aspecten van dit veld belichten: een ruim gedefinieerde Open Oproep die zich richt op explorerende samenwerkingen tussen verschillende disciplines, en twee specialistische Open Oproepen, voor de zorgomgeving en de toekomst van het theater.

Evaluaties

Het fonds heeft een systematiek van evaluaties ontwikkeld om de relatie tussen subsidieverlening en beleidsdoelstellingen te optimaliseren. Tijdens de loop van de regeling zijn evaluaties om voeling te houden met de werking ervan vast onderdeel van de praktijk. De verslaglegging hiervan biedt belangrijke inzichten.

Evaluatie met commissie

Na elke subsidierronde blijkt de commissie terug op de resultaten van de besluitvorming. Dit wordt vastgelegd in een verslag aan het bestuur. Daarnaast evalueert de commissie jaarlijks de resultaten van

''
Mogelijke themadossiers kunnen onder andere aansluiten op de aandachtsgebieden uit het activiteitenplan voor 2014: illustratie/animatie in relatie tot e-cultuur; sieraden. Daarnaast kan gedacht worden aan korte filmpjes waarin gehonoreerde projecten in beeld worden gebracht. Alle uitingen moeten de culturele onderscheidende waarde van de projecten belichten.

een specifieke subsidieregeling, de werkwijze van het fondsbureau en haar eigen functioneren.''

Een aantal terugkerende thema’s binnen de evaluaties van/met de commissie is de kwaliteit van de aanvragen, subdisciplines die extra aandacht vereisen, functionering/samenstelling van de commissie, profilering van de regeling en het fonds en de algemene ontwikkelingen binnen het vakgebied.

Aanvragen/procedure

Het valt op dat herhaaldelijk wordt geconstateerd dat in de aanvragen een uiteenzetting van een langetermijnvisie ontbreekt. Tevens zijn de commissieleden kritisch over de manier waarop aanvragen worden aangeleverd. In 2013 merken zij op dat zij antwoorden op volgende vragen missen: hoe past het project in iemands ontwikkeling en strategie, wat is de langetermijnvisie en wat is de context van een project?

In het verlengde hiervan wordt in 2014 onderstreept dat de commissie zelfreflectie en positionering in de aanvragen missen. Voor terugkerende aanvragen, zoals halfjaarlijkse modedollecties, jaarlijkse evenementen en reizende tentoonstellingen, kijkt de commissie hier streng naar.

De commissie merkt in 2015 op dat het wel of niet betrekken van een langetermijnvisie in de beoordeling een terugkerend punt is. Is subsidieafhankelijkheid een probleem of niet? En is er nog sprake van projecten of betreffen het reguliere activiteiten? In het reglement is hierover niets opgenomen, maar de commissie zou graag van het fonds richtlijnen krijgen. Daarbij zou een aanvraaggeschiedenis helpen. Het is nu niet gebruikelijk om bijvoorbeeld eerdere adviezen bij de aanvragen toe te voegen, omdat dat mogelijk negatief kan werken bij de beoordeling. De aanvraaggeschiedenis of andere informatie uit voorgaande aanvragen wordt nu tijdens de vergadering door de secretarissen toegelicht.

Onderzoek en experiment

Een terugkerende opmerking van de commissie is dat de aanvragen gericht op onderzoek, kritiek en reflectie in beperkte maten aanwezig zijn. Zo stelt de commissie in 2013 dat zij aanvragen voor research & development en artistieke ontwikkeling van ontwerpers/makers mist ten opzichte van het aanbod aan aanvragen voor verkoop, branding en presentaties. Dit wordt in 2014 wederom opgemerkt aangezien aanvragen vanuit de onderzoekende vormen van ontwerp gemist worden, zoals critical design en speculative design maar ook aanvragen op het gebied van social design. De commissie vraagt zich af of de mogelijkheden om aan te vragen voor onderzoek en experiment voldoende bekend zijn. Naar de mening van de commissie heerst het idee dat het fonds en de regelingen gericht zijn op ondernemerschap en de industrie.

Publicaties

Ook blijkt de beoordeling van publicaties een terugkerende discussie. Zo wordt in 2014 over publicatieaanvragen opgemerkt dat de commissie niet de reguliere bedrijfsvoering van uitgevers wil financieren en stelt zij dat het calculatieformulier³ onvoldoende aansluit bij het ondersteunen van inhoudelijke activiteiten. Zij zou graag een beperking in de regeling zien, waarin uitgevers alleen voor het samenstellen van de inhoud van de publicatie willen bijdragen. Dezelfde discussie speelt bij aanvragen voor kinderboeken: de commissie wil met name bijdragen aan het werk van illustratoren en niet aan de bedrijfskosten van uitgevers. De commissie vraagt hoe het fonds hierin staat; de regeling biedt weinig sturing in deze kwestie.

Samenstelling van de commissie

De overschakeling naar een multi-disciplinaire commissiesamenstelling wordt positief ontvangen. De commissie stelt dat in deze nieuwe samenstelling de adviseurs worden uitgedaagd om hun eigen vakgebied te verklaren, waardoor de discussies een meer open karakter krijgen. In de ogen van de commissie doet dit geen afbreuk aan de kwaliteit van de beoordeling. Voor sommige projecten zou het juist meer kansen bieden.

In 2015 werden per ronde twee commissies samengesteld, omdat

12
Zie de verslagen en aanbiedingsbrieven van de rondes, de jaarlijkse evaluatieverslagen en het verslag van het gesprek met de voorzitter en twee adviseurs op 12 augustus 2015.
13
Voor publicaties is het calculatieformulier onderdeel van het aanvraagformulier. Dit formulier biedt inzicht in de opbouw van de kosten en dekking van een publicatiebegroting.

jaar	jaarbudget	besteed	aanvragen	gehonoreerd aantallen	gehonoreerd percentage	gemiddeld gehonoreerd projectbedrag
2013	€ 1.100.000	€ 865.543	247	61	25%	€ 14.189
2014	€ 1.500.000	€ 1.283.520	268	78	29%	€ 16.455
2015	€ 1.500.000	€ 1.538.473	259	84	32%	€ 18.315
2015 (ronde 15A+15B)		€ 640.570	116	29	25%	€ 22.088
2015 (ronde 15C, 15D en 15E)		€ 897.903	143	55	38%	€ 16.325

De jury van de wedstrijd

het grote aantal aanvragen per ronde te veel werk opleverde voor één commissie. De voorzitter en de secretarissen lieten op de continuïteit in de beoordeling. De leden vinden de hoeveelheid aanvragen nu beter te verwerken. Mogelijk leidt deze verdeling van de aanvragen ook tot meer toekenningen.

De jury van de wedstrijd

Ook wordt voorgesteld om meer rondes per jaar te plannen. Meer spreiding biedt extra mogelijkheden voor aanvragers en is minder belastend voor de commissies. De commissie vraagt naar de mogelijkheden voor een verkorte procedure voor kleine aanvragen, bijvoorbeeld met één adviseur en één fondsmedewerker.

Profilering/communicatie fonds

In 2014 stelt een aantal commissieleden dat de teksten op de website, in het aanvraagformulier en in andere uitingen het afgelopen jaar al opener (en minder in beleidstaal) zijn geformuleerd, maar vindt ook dat het fonds hierin nog steeds verbeteringen kan aanbrengen. Er kan bijvoorbeeld meer benadrukt worden dat ook voor onderzoek/experiment of voor autonome projecten zonder concreet eindresultaat kan worden aangevraagd.

De jury van de wedstrijd

In het kader van de effectiviteit en gebruiksvriendelijkheid van het aanvraagformulier stelt de commissie in 2014 dat alle genoemde doelstellingen en projectvormen in het formulier de lat hoog leggen voor aanvragers. Ook kan het de indruk wekken dat voor specifieke (kleinschalige of verdiepende) projecten niet kan worden aangevraagd. Een terugkerend discussiepunt blijft hoeveel of hoe weinig vrijheid moet worden gegeven aan de aanvragers in de aanvraagprocedure. De commissie concludeert over het geheel genomen dat het huidige formulier te veel ruimte openlaat, waardoor niet altijd de benodigde informatie terug te vinden is en de kern van een project soms onduidelijk is. Dit belemmert het beoordelen. De commissie stelt voor om iets gerichtere vragen en richtlijnen (voor bijvoorbeeld uurloon) voor verschillende projectvormen op te nemen.

De jury van de wedstrijd

Ook stimuleert de commissie het fonds om naar buiten te (blijven) treden om in contact te komen met aanvragers. Dat kan op diverse manieren. Ook de adviseurs zelf hebben hier een rol in. Daarnaast wordt besproken dat de commissie zich als ambassadeur voor de regeling kan inzetten om kwalitatief goede aanvragen uit het veld te ontklokken.

De jury van de wedstrijd

Ontwikkelingen in het veld en vooruitblik

Vanaf 2013 wordt gesteld dat de bestaande infrastructuur voor de vormgeving in Nederland zwak is. Er zijn weinig instellingen, platforms, manifestaties, tijdschriften die een podium bieden, kennis verspreiden en netwerken versterken. Tegelijkertijd brengt de commissie naar voren dat ze meer nadruk wil leggen op projecten van individuele ontwerpers/makers. Ze spreekt de voorkeur uit voor aanvragen met een innovatieve waarde; deze waarde kan op diverse manieren tot uiting kan komen.

De jury van de wedstrijd

In 2015 wordt opgemerkt dat in ronde 15VB veel aanvragen zaten voor platforms voor het beter ontsluiten van de industrie en productiemogelijkheden voor (jonge) ontwerpers. Deze aanvragen waren kwalitatief niet sterk, maar de commissieleden erkennen wel de behoefte hieraan.

De jury van de wedstrijd

Verder meent de commissie dat het landschap voor ontwerpers in de afgelopen jaren sterk is veranderd en dat het veld zich begint aan te passen aan de nieuwe situatie, zowel in hun reguliere praktijk als in vrije projecten. Hier moet in het evalueren van de huidige beleidsperiode rekening gehouden worden. Over het algemeen wordt genoemd dat meer ingezet moet worden op het kenbaar maken van de intrinsieke waarde van vormgeving. De focus vanuit de overheid zou in de ogen van de commissie moeten liggen op het beoordelen van kwalitatief goed werk, in plaats van de kaders waarbinnen het project tot stand komt. De commissie vindt dat nu een sterke focus ligt op randvoorwaarden, zoals cofinanciering, partners, cross-sectorale samenwerking en meetbaar publieksbereik. Daarnaast stelt de commissie dat er meer nadruk mag komen op experiment. De relatie tussen meer autonoom of juist toegepast

De jury van de wedstrijd

2013	€ 1.100.000	€ 865.543	247	61	25%	€ 14.189
2014	€ 1.500.000	€ 1.283.520	268	78	29%	€ 16.455
2015	€ 1.500.000	€ 1.538.473	259	84	32%	€ 18.315
2015 (ronde 15A+15B)		€ 640.570	116	29	25%	€ 22.088
2015 (ronde 15C, 15D en 15E)		€ 897.903	143	55	38%	€ 16.325

De jury van de wedstrijd

werken is regelmatig onderwerp van gesprek. Hoewel wordt gepleit voor meer autonoom werken, speelt de steeds groter wordende kloof tussen het werken in opdracht en het autonome werken ook een rol in deze discussie.

Publieke evaluatie, 2013

Minimaal eenmaal in de vier jaar vinden per regeling publieke evaluaties plaats. In 2013 heeft een publiek debat over de positionering van Vormgeving binnen het Stimuleringsfonds plaats gevonden. Op 10 december 2013 organiseerde het fonds een publieke bijeenkomst voor ontwerpers, makers, beschouwers en instellingen uit de discipline vormgeving.¹⁴ Thema’s waren onder andere de verwachtingen ten aanzien van social design en reflectie op de kwaliteit van culturele instellingen binnen het werkteerein. De belangrijkste conclusies van het debat over de bijdrage die het Stimuleringsfonds kan leveren aan de ontwikkeling van het diverse werkterein vormgeving zijn: meer maatwerk voor de verscheidenheid aan disciplines, meer debatten over en reflectie op de thema’s die kenmerkend zijn voor de beroepspraktijk van vormgevers en meer aandacht voor talentontwikkeling.

De jury van de wedstrijd

De jury van de wedstrijd

Addendum mid-term rapportage januari 2016
Halverwege 2015 werd voor een terugblik op de regeling vormgeving de mid-term rapportage opgesteld. De bevindingen zoals geformuleerd in de rapportage zijn nog steeds van toepassing en resultaten worden ingezet voor het jaarplan 2016 en voor de nieuwe beleidsperiode 2017-2020.

– Een aantal trends heeft zich doorgezet zoals het stijgende honoreringspercentage en de gemiddelde gehonoreerde projectbedragen. Ook de projecttypen en profielen van de aanvragers blijven divers. Naarmate de werking van de regeling stabiliseert, wordt de beoordeling milder en is meer ruimte voor het verkennen van de mogelijkheden die de projectaanvragen kunnen bieden. De subsidieregeling bereikt daarmee een meer diverse samenstelling van gehonoreerde projecten en gerealiseerde doelstellingen.

De jury van de wedstrijd

tabel 2

– Een aantal aanbevelingen voor flankerende activiteiten zijn tot actiepunten geformuleerd in het jaarplan 2016 en in de aanloop naar de nieuwe beleidsperiode 2017-2020.
De mid-term rapportage wordt uitgebreid met een essay van een onderzoeker/publicist op het gebied van Nederlandse vormgeving, die een visie geeft op het vakgebied vormgeving vanuit een breed perspectief (niet gebonden aan de subsidieregeling). Daarnaast wordt de rapportage aangevuld met een analyse van de discipline vormgeving vanuit de regelingen Talentontwikkeling en Internationalisering en de programmaregelingen.
De aanvraagprocedure, informatievoorziening en communicatie rondom de discipline worden samen met het team communicatie verder afgestemd op de behoeftes vanuit de aanvragers vanuit de discipline.
– Gegevens uit de mid-term rapportage zijn in de eindjaarsevaluatie voorgelegd aan en getoetst bij de commissie vormgeving. De commissie onderstreept het belang van het actief bijdragen aan het versterken van de infrastructuur en ziet hierin een taak voor het fonds.

De jury van de wedstrijd

De jury van de wedstrijd

De jury van de wedstrijd

14
Moderator: Ruben Maes | sprekers: Maria Blaisse; Lucas Verweij; Annemartine van Kesteren, Boijmans van Beuningen; Elisa van Joolen; Christoph Seyferth; Richard Niessen; Tim Vermeulen, Het Nieuwe Instituut en Christle Arends, SCHUNCK* Stimuleringsfonds: Janny Rodermond, Hugo van de Poel, Eva Roolker, Anselm van Sintfiet, Anneloes van der Leun, Martijn van der Mark, Bo Jansen | locatie: Lloyd Hotel, Amsterdam| deelnemers: 120

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

**architectuur
vormgeving
e-cultuur**

**p.o. box 29066
3001 gb rotterdam**

**groothandelsgebouw
ingang c, 5e etage
weena 723, rotterdam**

**+31 (0)10 436 16 00
info@stimuleringsfonds.nl
www.stimuleringsfonds.nl**